

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az **Ev. Órálló szerkesztősége** címére **Rákoskeresztur** Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külföldre vonatkozó közlemények **Scholtz Ödön** lelkész, rovatvezető címére **Ágfalvára** (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.
Szerkesztő-helyettes:
NÁDASSY JÁNOS ny. lelkész.
Rákoskeresztur.
☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
■ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ■

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Geduly Henrik, tiszakerületi evang. püspök főpásztori levele.**
— CIKKEK: **Misszió.** Scholtz Ödön. — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Geduly Henrik, tiszakerületi evang. püspök főpásztori levele.

Az egész egyetemes evang. egyházat érdeklő és tanulságos tartalmánál — látnoki lélekkel felvetett eszméjénél — s evangéliumi szívvilágát jellemző fényénél fogva szükségesnek lattuk közölni Geduly Henrik ezen első nagyobbszabású főpásztori levelét.

*Nagytsiszt. és tiszt. Főesperes, Lelkész Urak!
Az Úrban szeretett, kedves Testvéreim!*

Elvégezvén első püspöki működési évem legfőbb közigazgatási, kerületi és egyetemes közgyűlési teendőit, idején valónak látom, hogy ev. anyaszentegyházunk belső megerősítésének munkájában tegyek megfelelő kezdeményezéseket és — ahol kell — intézkedéseket.

Kiindulási pontom, amelyre kérem szives figyelmeteket, a magyarhoni evang. anyaszentegyházunk multjában és tételes zsinati törvényeiben, valamint egyházkerületünk Rendezeteiben gyökerező püspöki hatáskör, amelynek magja az Egyházi Alkotmány 130. §-ában felállított tétel: „A püspök legfőbb hivatása öröködni, hogy a Krisztus anyaszentegyháza úgy a nyájra, mint ennek pásztoraira nézve mindinkább épüljön.” E szent és magasztos kötelesség a jog gyakorlásában a püspöknek támpontul szolgálnak az Egyh. Alk. 121—125. §§-ában foglalt rendelkezések, amelyek egyfelől kidomborítják és részletezik a püspöknek az egyházi élet vezetésében, az egyházkerület kormányzatában elfoglalandó és betöltendő hatósági jog- és kötelességkörét, de másfelől megállapítják az egyházkerület összes tényezőinek felelősségét a kerület elnökségével szemben is.

Távol áll tőlem, hogy püspöki működésem irányelvül a *jogszabályok* rideg alkalmazását tekintsem. Meggyőződéseim, hogy az evangélium a krisztusi béke, szeretet és hűség szellemében épül s ha ezen szellem belőle hiányzik, a jogszabályok semmiféle koncepciója és semmiféle érélyes alkalmazása nem lesz képes Isten országát terjeszteni e földön.

Ehez képest a jogszabályokat, törvényeket, szabályrendeleteket csak *segédeszköznek* tekintem a Krisztus nevében és dicsőségére végzendő egyházas munka rendjének, beosztásának és az e körül épségben fentartandó kölcsönös felelősség-érzetnek és kölcsönös felelősségre vonhatásnak biztosítására.

A nagytsiszteletű és tisztelendő Főesperes és Lelkész urakkal való hivatalos érintkezésem szellemét is ennél fogva a fentvázolt testvéries fel-fogás lengi át és erős a hitem és bizodalمام aziránt, hogy az egymás iránt tartozó tisztelet és szeretet határain túl soha nem lesz szükség a merev jogszabályok területére lépni, ahol már többé nem a testvéries érzület és hang, de egyedül a kormányzók és a kormányzottak egymáshoz való jogviszonya az irányadó.

Ez a kívánatos és valóban Isten dicsőségére szolgáló helyzet bekövetkezik akkor, ha ki-ki hiszen végzi kötelességét.

Számot kell adnom a kötelességteljesítésről, nemcsak a vezetésemre bizott egyházkerületnek, de magának ama mindeneket látó Minden tudónak és egyedül Igaznak: természetes, hogy töletek, kedves testvéreim, buzgón és bizalommal kérem és kérem szüntelen: *álljatok meg a reátok bizott munkamezőn* az evangélium szolgáinak és az evangéliumi nép atyáinak hűségével, lelkiismeretességével, a pásztorok szerető lelkével, az órállók gondosságával, az építők kitartásával, a

Krisztus evangéliumán felépült világnézet komolyságával és a netaláni bajokat és hiányokat, valamint az ezek elenyésztésére alkalmas eszközöket felismerő szellemvezérek bölcsességével, szorgalmával alkotó és jövőt biztosító tevékenységével.

Az e nemből kifejtendő tennivalók közül néhányra már most felhívom szives figyelmeteket.

A jövőbe nem láthatunk, annak várható alakulásai felől képet magunknak nem alkothatunk. De kötelességünk előre is védelmet és oltalmat keresni és találni annak bármi néven nevezendő alakulataival szemben. Nem lehetetlen — habár talán csak késő évtizedek múlva — oly alakulás, amely minden néven nevezendő államsegélyeket minden egyháztól megvon. Ha ez bekövetkezik: csak azok az egyházak maradnak fenn, amelyek önerejükre fognak támaszkodhatni. És akkor jaj lesz azoknak, amelyek ez alakulásokra való figyelemmel előre be nem rendezkedtek! Egy nemzedék vállaira fog nehezedni a roppant teher, amelynek súlya alatt az evangélium sok egyháza, sok gyülekezete fog összeroppanni! Ezt nekünk meg kell előznünk. Minden egyházközösségben bármily csekély mérvű, bármily szerény kezdeményezéssel, de **egyházfejlesztési tartalékalapot** kell létesítenünk, annak **évenkénti gyarapítását költségvetésileg** kell biztosítanunk és kimondanunk, hogy ezen alap jövedelme el nem költethető mindaddig, míg a magyarországi ág. h. evang. egyház államsegélyétől meg nem fosztatik. Felhívom szives figyelmeteket kedves testvérek, ilyen egyházfejlesztési tartalékalapoknak már az 1913. évi költségvetésben létesítésére. Némi takarékoság útján az évi költségvetéseknek 5%-a minden különösebb nehézség nélkül lesz e célra fordítható. Ám ha ez sokra rugna, 4, 3, sőt 2% biztosításával e tartalékalap évtizedek múlva egyházaink létfenntartásának hatalmas oszlopává izmosodik. A Krisztus anyaszentegyházának jövedője érdekében kérem és várom ez irányban teendő hathatós kezdeményezéseket s az arról szóló jelentéseket.

Ámde az anyagi biztosítás önmagában véve még nem elég. Krisztus egyházának szellemépületét szellemi oszlopok tartják fenn; s ezek az *igehirdetés, a szentségek kiszolgáltatása, az iskolaügy és a belmisszió.*

Megkivántatik tőlünk s én, mint főpásztor, megkivánom mindnyájatoktól, hogy *az igehirdetésben hű és szorgalmas, lelkes és a szíveket megragadó tolmácsai legyetek a Krisztus evangéliumának és egyházunk hitvallásának.* Őrizkedjétek attól, hogy változó teológiai irányzatokat, filozófiai, vagy természettudományi hipotéziseket, ki nem forrott szociológiai gondolatokat vigyetek a szószékre, vagy az oltár elé. Mint a Krisztus evan-

géliumának hirdetői és az ágostai hitvallás esküdt katonái, eskütök és hivatásérzetetek egész szellemében tartoztok a Krisztust és az ő örökké ragyogó igazságait úgy adni, amint az evangéliumból vettétek és szent kötelességtek az életet mennél inkább áthatni és megszentelni a Krisztus evangéliumának szellemével. Legyen ez apostoli lelkületek vezérelve a tanításban, feddésben, felvilágosításban, intésben, vigasztalásban, példaadásban, szentségek kiszolgáltatásában.

S legyen ez vezérelvetek az *iskolaügy* gondos vezetésében is. Örök igazság marad, hogy az evangélium egyházának veteményes kertje az evang. iskola. Azért iskoláinkat nemcsak megtartanunk, hanem hovatovább erősítenünk és fejleszteniük kell. Gondos szeretettel kell őrködnünk afelett, hogy iskoláinkban a régi áldásosnak bizonyult evangéliumi szellem érvényesítse termékenyítő hatását a zsenge gyermek és ifjui szívekben. Büszkeségünket képezi, hogy úgy a beiskolázás, mint a büntető statisztika adatai országszerte ág. h. ev. anyaszentegyházunkat helyezik erkölcsileg a legkedvezőbb világításba az országos közvélemény elé. Fokozzuk e büszkeségünket, legyünk lelkes barátai az evang. tanügynek, hű munkatársai a tisztos, derék, evang. tanítói karnak, buzgó vezérei az egyházközösségi iskolaügynek. Legyen gondunk arra, hogy a zsenge gyermekcsereg is megtalálja a maga vallásos szellemi táplálékát a gyülekezetenként szervezendő *gyermek-istentiszteletek és vasárnapi iskolák* által. E részben is kérem és várom szives tevékenységeket.

De nagy súlyt helyezek a *belmisszió egyéb ágaira* is. Magam részéről nem tudnék megelégedni azzal, sőt azt magasabb egyházi szempontból kötelességszegésnek kell minősítenem, ha a *lelkész* csak vasárnapi prédikációit, esetleges hétköznapi funkcióit végzi, belmissziói értelemben pedig semminemű alkotásra, hiterősítő munkára reámutatni nem tud. A lelkészi hiányok, az „externa és interna vocatio“ kivétel nélkül minden lelkészre nézve előírják azon kötelességet, hogy Isten országát munkálják a gyülekezetekben nemcsak Isten igéjének hirdetésével, de egész életükkel is. Ezt másként értelmezni nem lehet, mint hogy vasárnapi és hétköznapi funkciókon, vagy az azokra való előkészületen kívüli idejüket használják fel a belső építés művére. Oly gazdag és Isten legjobb áldásait termő munkamező vár itt reájuk! Vallásos jellegű női és ifjúsági egyesületek alkotása, vallásos estélyek, ádventben és böjttben különösen építő hatásuaknak bizonyult esti istentiszteletek tartása, a hitel és a fogyasztás terén kizsákmányolt népnek a visszaélések meggátlása és életfentartása megkönnyítése

végett szövetkezetekké tömörítése, az egyházi sajtó támogatása és népszerűsítése, gyülekezeti népkönyvtárak létesítése, téli felolvasó esték rendezése mind-mind egy-egy kapocs, amely a lelkes tevékenysége által szorosabbra fűzi a hívőt és az egyházat s amely anyagiakban és szellemiekben, áldozatkészségben, erkölcsök szilárdulásában, népjólét emelkedésében mindenütt bőven kamatozó befektetésnek bizonyult. Tartsuk kezünkben a nép szellemi és erkölcsi vezetését. Ne eresszük szélnek a mi jó evangélikus népünk szellemi és erkölcsi érdekeit. Ne engedjük őket álpróféták veszedelmes vezetése alá. Műveljük, világosítsuk fel kedélyét, szívét, vezessük a haladás útján... de mindig közelebb Krisztushoz, mint Beliálhoz! Hiszem és várom, hogy a legközelebbi lelkeszi, esperesi és püspöki jelentések már az e téren megindult serény munkáról is be fognak tudni számolni.

Ezzel kapcsolatosan azonban kötelességem felemelni óvó és intő szavamat a belmissziói munka oly ténnyel szembe, hogy az átjártása ellenében, ahol végeredményben nem Isten dicsőségére, nem a Jézus Krisztus örökké igaz és szent eszményeinek megvalósítására, hanem elkorcsosodott szokások szolgálata utáztatára (egy-egy egyesület „kabarékát” rendeznek egyházi vallásos jellegű egyesületi tevékenység címen), vagy az emberi hiúság legyezgetésére (kitüntetések, rangemelkedések alkalmából rendezett, Isten kegyelméről megfélemlítő, emberi érdemeket túlmagasztaló ünneplések, amelyek evang. belmissziói egyesülethez egyáltalán nem illenek) alkalmasak. Órizzük meg belmissziói tevékenységünk körén belül is az evangéliumi egyszerűséget, tisztaságot és igazságot!

S hogy e felfogásban és a célra vezető belmissziói munka gyakorlati ismeretében erősödünk, erre való nézetem szerint a *lelkészek gyakorlati együttműködése esperességi és kerületi fokokon egyaránt*. Tartsunk konferenciákat, erősítsük egymást, cseréljük ki tapasztalatainkat, hogy kölcsönösen buzdíthassuk egymást annak, ami szép és jó, amivel egyszerre szolgálunk áldásosan Istennek és embereknek — megismerésére és a gyülekezeti hitéletben követésére.

Am legfőképpen kezdjük el a belmissziót *önmagunkon!* Ora et labora! Hívó, vallásos, munkás, kötelességtudó, példányként világitó élet a lelkesben és családjában: ime ez is egy formája az élő igehirdetésnek, a *folytonos* belmissziói hatásnak. Nagyban és egészben nincsen is panasz az evang. paróchiák és lelkészek életének erkölcsi színvonala ellen. A só nem izetlenült meg. Ahol másként volna — legyen e szeretetteljes főpásztori szózat a magábaszállás, a megtérés és neme-

sebb élet kezdete. Én részemről minden téren megejtendő vizsgálataimban elsősorban erre kívánok főszókat helyezni, mert ha itt fogyatkozás van, elkerülhetetlen annak a gyülekezeti életre káros, sőt veszedelmes kihatása. A magukról megfélemlített, emberi és lelkeszi méltóságukat porba döntő lelkészekkel szemben tulságosan elnéző kiméletet gyakorolni nincs helyén. Ismét kijelentem azonban, nagytiszteletű és tisztelendő testvéreim, hogy az eddigi jelentések szerint egyházkerületünk lelkeszi karát e részben nagy ismerés illetheti.

Örömmre fog szolgálni, ha az Isten szent nevében már a folyó évben megkezdendő *egyházlátogatásaim* folyamán szerzett tapasztalatok mindenben megerősítik e jelentéseket. Pár hónap múlva a *brassói* és ezt követőleg az *árvai* esperesség egyházait és iskoláit óhajtom meglátogatni. Egyházlátogatásaim irányelvűül az egyházak *tényleges* helyzetének tárgyilagos megismerésére való törekvést, ahol kell, a bajok gyógyítására való komoly igyekezetet, az egyház népével való szeretetteljes érintkezést és a protestáns egyszerűséget és igénytelenséget tűzöm magam elé. Nagyon kérek azért titeket, az Urban szeretett testvéreim nagytiszteletű és tisztelendő Főesperes és Lelkesz Urak, *igyekezzetek kerülni mindenféle felesleges és sokszor költséges pompát, drága diszitéseket, rendkívüli beruházásokat, költséges lakomák rendezését, szóval mindent, ami a gyülekezetek háztartását felesleges mérvben megterhelné, az egyházlátogatás esetleges jóleső emlékei közé ürömcseppeket vegyítene s ami alapjában véve nem egyéb az emberi hiúság szolgálatánál. Helyezzük a hangsúlyt itt is a benső építés munkájára. Áhítatos ima, komoly önvizsgálat, hűséges számadás, szerető, nyájas szó és egyszerű fogadtatás alkossák azt a keretet, amelyben a canonica visitatio komoly egyházas munkája folyik végbe. Kijelentem azt is, hogy a régebbi multban szokásos pénzbeli ajándékot sehol nem fogadok el. Látogatási költségeim megtérítésére egyedül az egyházkerületi pénztárt tartom illetékesnek és kerületi pénzügyi bizottságunk háztartásunk megszilárdítására irányuló törekvései mellett meggyőződésem szerint minden megvárakoztatás nélkül meg fogja találni az erre szükséges fedezetet.*

Végül hozzátok fordulok kérő, intő és buzdító szóval, közvetlen munkatársaim, Nagytiszteletű Főesperes Urak! Egyházunk közigazgatásának rendes menete megkívánja a hivatali érintkezés folyamán a teljes rendet és pontosságot. E részben a mult év folyamán itt-ott kellemetlen tapasztalatokat szereztem. Áll ez főként a kerületi közgyűlést megelőző és másfelől a lel-

készválasztásokkal kapcsolatos teendők tekintetében. Ami az elsőt illeti, ismétlen is megtörtént, hogy fontos ügyekben várt *egyházmegyei felterjesztések*, vagy egyáltalán nem vagy legfeljebb 1—2 nappal a kerületi közgyűlést megelőzőleg érkeztek be, úgy, hogy azokat már sem előadóknak kiosztani, sem bizottság elé terjeszteni nem lehetett. A kerületi elnökség hónapokkal előzőleg hozza köztudomásra a kerületi közgyűlés időpontját. Mi sem áll tehát utjában annak, hogy az esperességek a maguk közgyűléseit tetemesen hamarabbi időben megtartsák és ügyirataikat a kerületi közgyűlést megelőzőleg legalább 2—3 héttel a püspöki hivatalhoz felterjesszék. A magam részéről óhajtanám elkerülni, mint bevezető szavaimban is mondtam, a vonatkozó szabályrendeletek rideg betűjének és súlyának alkalmazását, de viszont a tárgyak komoly előkészítésének és ezzel a kerületi közgyűlés sikeres és méltó lefolytatásának nagy érdeke mellett kénytelen-kelletlen utalnom kell arra, hogy a rendbirságról szóló szakaszok mellőzését csak pontos ügykezelés teszi lehetővé.

A *lelkészválasztások* ügyére térve, meggyőződésem az, hogy azok helyes, minden elfogultságtól és egyoldaluságtól ment pártatlan, lelkiismeretes vezetése nagyban hozzájárul egyházunk ügyének megszilárdításához. Vezessük tehát a lelkészválasztási mozgalmakat oly irányban, hogy azok sem a főesperes pártatlanságára, vagy pontos hivatali eljárására semmiféle árnyat ne vessenek, se a gyülekezetben ártó népszervedélyeket, veszedelmes pártoskodásokat, korteskedési izgalmakat ki ne váltsanak. Meggyőződésem szerint kiválóan alkalmas kisegítő eszköz e tekintetben egyházkerületünk lelkészválasztási szabályrendelete 11. §-ának e) pontja, amelynek bölcs, gyakorlati alkalmazása jóformán jóeleve kizárja a lelkészválasztási pártviszályok elmérgesedését. Ám e tárgyról szólva, szomorúan kell megállapítanom, hogy némely gyülekezetben kívülről jött hatások folytán a lelkészválasztási nagy és komoly gyülekezeti feladat *nemzetiségi politikai érdekek* szolgálatának alkalmává sülyesztetett. Nemzetiségi politikai jel-szavakat dobtak — egyelőre láthatatlan ajkak és kezek — oda, hol eddig e téren, Istennek hála, béke honolt. Nos, a legkomolyabban intek és kérek minden tényezőt: óvakodjanak a lelkészválasztások Isten országa és a Jézus Krisztus evangéliuma szempontjából felette fontos ügyét bármilyen tulzó politikai törekvések szolgálatára lealacsonyítani, a gyülekezetek békéjét megbontani, Krisztus evangéliumának szent ügyét egyoldalú nemzetiségi célok igájába fojtani. Én nem vagyok barátja semmiféle tulzásnak. Hazafias és evangéliumi lelkem egész érzésvilága tiltakozik

tehát az ellen, hogy a béke terén teendő szolgálatokat elhomályosíttatni engedjem a gyűlölet pártszervedélyt keltő izgatásaival. Szivem, szavam, kezem mind-mind a szereteté kíván lenni mindörökkre. De ha kell — és Isten szent nevében mondom, ilyen esetekben igenis kell — fogok tudni az erély és szigor álláspontjára is helyezkedni. Mert ne feledjük, hogy *mindannyian* Magyarországon lakunk és a *magyarhoni* ág. h. ev. egyház kötelékébe tartozunk, Isten és ember előtt hivatali esküknél fogva ennek a magyarhoni evang. egyháznak jóvoltáért tartozunk felelősséggel.

Odatérek vissza befejező szavaimmal, ahonnan kiindultam. Teljesítse ki-ki a maga kötelességét és akkor — nagytisztelétü és tisztelendő Főesperes és Lelkész Urak — nem a rideg jogszabályok, de a kölcsönös megértés áldástárastó szelleme lesz urrá egyházkerületünk közéletében.

Vajha szavaim, felvetett eszméim, gondolataim oly szives bemenetelt találnának sziveitekbe, mint a mielő meleg szeretettel azokat megírtam.

Főpásztori szózatomat annak dicsőítésével zárom, akitől jó minden jó adomány és tökéletes lelki ajándék! Legyen dicsőség az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Uristennek most és mindörökké! Amen!

Nyiregyházán, 1912. január 12.

Geduly Henrik, püspök.

MISSZIÓ.

Rovatvezető: Scholtz Ödön.

KÜLFÖLD.

Németországban januárban volt az utolsó képviselőválasztás, mely eddig még soha nem tapasztalt érdeklődés és izgalmak között folyt le. Két világnézet, a keresztény és a hitetlen, istentagadó irányzat küzdött meg egymással, ami a reformáció kora óta először tette szükségessé, hogy a pozitív evangélikus keresztyén világnézetben álló konzervatív párt szövetkezett a katolikus centrum-párttal a közös ellenség elhárítására. Csakis ennek köszönhető, hogy ezen pártok a pokol összes hadának a keresztény világnézet elleni szövetkezése dacára elég jól megállták a küzdelemben helyüket, bár a szocialisták 110 mandátumot hódítottak meg s a radikális polgári pártokkal együtt némi kis többségre tettek szert. Ez meglátszik a képviselők vallásán is, kik közül 179 (220) evangélikus, 130 (141) róm. katolikus, 69 (18) felekezetenélküli, 8 (15) szabad keresztény, 7 (3) zsidó, 1 német katolikus, 1 baptista, 2 pedig be nem vallott hitvallású. A zárjelben közölt számok az illető felekezetnek az előbbi országgyűlésen elfoglalt erejét mutatják. Mig tehát az evangélikus és katolikus képviselők száma megfogyott, addig a felekezetenélküliek száma, akik kivétel nélkül szocialisták, nagy mértékben felszökött. Megszaporodtak a kisebb valláshoz tartozó s a zsidó vallású képviselők is. Az evangélikusok nem képezik már a képviselők abszolút többségét, amire eddig még nem volt eset a német birodalmi gyűlésen. Bizony elszomorító a helyzet ilyen alakulása a reformáció hazájában.

Dánia lakossága csaknem kizárólag lutheránus s hogy milyen mely ezen nép vallásossága, azt legjobban mutatja, Kopenhágában, az ország fővárosában, hol 1889-ben 384,000 lakos mellett csak 16 templom volt, 1909-ben 535,000 lakos mellett már 50 templom állt. Az egyház körén belül 3 főirány van. Ezek 1. a *hitvallási* irány, melynek Mynster és Martensen a megalapítói s mely mindenkor a határozott lutheri álláspontot képviselte. Ide tartoznak az egyház hivatalos vezető körei. 2. a *gründtvigiánusok* iránya, mely az őskeresztény ideálokért lelkesedik, úgy mint azok az apostoli hitvallásban vannak kifejezve, nagy súlyt fektet a kereszténység objektivitására, a kegyelmi eszközökre s főképpen a szentségekre s óriási szociális tevékenységet fejt ki. Egyik speciális alkotását képezik ezen irányzatnak az ország egész területén felállított nép-akadémiák, melyekben a nép vallásos és humanisztikus ismereteinek gyarapítására törekednek. 3-ik a *belmissziói* irány, melynek főcélja az evangelizálás, igehirdetésének köpontja pedig a megtérés és megszentelődés. Ezen irányzat is szigorúan lutheránus és mindenekfelett biblikus s a modern bibliai kritikában látja a legnagyobb veszélyt az egyházra. Lelkészek s külön e célból alkalmazott laikus evangelizátorok vezetése alatt áll, kik fáradhatatlan tevékenységet fejtenek ki. Ahol a belmissziói irányzat tagjai nagyon elszaporodnak, a templom mellett u. n. „missziói házat” emelnek, melyen belül folyik le azután az illető gyülekezet belmissziói eleje. Természetes, hogy ezen irányzatokat nem választják el magas válaszfalak egymástól, hanem valamennyien senyre kelve egykeznek közös egyházuk felvirágzását előmozdítani. Ujabbban az egyházromboló liberális teológia Dániában is megkísérelte szerencsésjét, de eddig kevés sikerrel. Így Arboe-Ramussen jütlandi lelkész több teológiai művet adott ki, melyeken meglátszik a német liberális teológia káros hatása. Különös feltűnést keltett azzal, hogy egyik művében az unitárius irányzat mellett nyilatkozott s Tolstojt magasztalta. A dán luth. egyháznak a mai napig nincsen alkotmánya s így az ügy elintézése a kultuszminiszter elé került, aki Arboe-Ramussent meghagyta a lelkészi hivatalban, ami azt látszatot idézte elő, mintha a nacionalizmusnak is helye volna a dán egyházban. A miniszter ezen eljárásával szemben a dán nép férfiasan tiltakozott. A mult év novemberében az ország minden részében óriási tiltakozó népgyűléseket tartottak, melyeken az összes irányzatok képviselői résztvettek s országos szövetséget alapítottak, melynek célja odahatni, hogy az egyház 1. olyan alkotmányt nyerjen, mely biztosítja az egyházban hivatalt viselők pozitív egyháziasságát, és 2. a nacionalizmus visszautasítása. Boldog dán evangelikus nép, hol vagyunk mi tőled! Nálunk megtörténhetik, hogy az egyház egyik legfőbb tisztviselője lapot alapít az egyház hitelvének aláadására s bár maga is még csak *távcsővel* keresi az Istent s a menyeknek országát, másokat s az egyházat véli okoskodásaival boldogítani. De eljön bizony nálunk is az idő s úgy véljük, hogy nem lehet már messze, mikor végre nálunk is felébred az egyház hívő népe jóhiszemű álmából s oda kiáltja az ilyen vezéreknek, hogy „eddig s ne tovább!”

B E L É L E T.

Lelkészválasztási hírek. A nógrádi esperességhez tartozó *Vanyarcz* egyházának lelkészi állomására, bold. Maróthy Emil örökébe f. hó 3-án tartott közgyűlésen nagy szótöbbséggel *Králik* Ervin legémi lelkész választott meg. — Ugyancsak a nógrádi esperességhez tartozó *ősgárdi* egyházban megtartották a jelölést s nyolc pályázó közül ezen lelkészi állomásra a következők jelöltettek; Bogyay Aladár besnyői, Palkovics Pál alsósziklasi, Mrázik Gyula etrefalusi lelkészek és Horeczky Aladár zólyomi segédlelkész. Választás rövid időn belül lesz. — Az *abosi* ev. egyházközség f. é. február hó 25-én *Hyskó* János szarvasi lelkész, a *lipót-szentiváni* egyházközség pedig szintén febr. 25-én *Peresényi* Sámuel királylehotai lelkészt választotta meg lelkészévé. — Az Üdvözítő, akinek nevében gyülekezeteiket átvették, legyen egész életükön leghivebb vezérük és munkatársuk.

Lelkésziktatás. Szép és magasztos ünnepségben volt része a sajjögömöri nemes egyháznak február hó 25-én. Ugyanis ekkor iktatta be Terray Gyula a gömöri evang. egyházmege főesperese Vályi Gusztáv, volt budapesti s. lelkészt új hivatalába. Ugy az ifju lelkész fogadtatása, mint maga az ünnepélyes iktatás az elsőrendűek közé tartozott. Az ünnepély művészi hatását emelte Plaschka Stefánia urhölgy budapesti operanékesnő, a Banovics és Vályi családok tisztelője, ki a székfoglaló beszéd után elénekelt Beethovennek „Diszcsöit téged nagy égi teremő . . .” gyönyörű áriáját. Isten áldása legyen a sajjögömöri ág. h. ev. nemes egyházon és kitűnő papján!

Egyházközségi közgyűlés. A hernádvécsei ev. missziói egyház március 3-án tartotta meg évi számadó közgyűlését, melyen megjelent a gyülekezetnek új illusztris felügyelője *Dr. Mikler* Károly jogakad. dékán is, akit a hívek lelkes örömmel, benső szeretettel fogadtak. A kicsiny, de lelkes gyülekezet nagyon küzd az anyagiakkal. 1912. évi költségelőirányzatuk csaknem 900 K-nyi deficitet tüntet fel; a hívek száma csekély, azok is szegények s dacára a nagy megadóztatásoknak, törhetlen hűséggel ragaszkodnak ősi evang. hitükhöz. E hithűséget még jobban fokozza új lelkészü *Wallentinyi* Aladár, aki igazi apostoli buzgalommal, odaadással foglalkozik híveivel; minden szombatn este vallásos estélyeket rendez a paróchián, ezeken megjelenik a gyülekezet apraja-nagyja s buzgó lélekkel énekelnek, imádkoznak s hallgatják a lelkész írásmagyarázatát, erkölcsi elbeszéléseit. Méltó társa a nemes munkában *Dr. Mikler* Károly felügyelő, aki teljes szeretettel csüng kis gyülekezetén, a legutóbbi gyűlésen is 50 K-t ajánlott fel egy harmóniumra az egyházközségnek, Templomuk nincs legjobb karban, tornyuk, orgonájuk nincs, a paróchia renoválásra szorul. E közgyűlés országos gyűlésre határozta el magát, hogy az égető bajokon segítsenek. Melegen ajánljuk a lelkes és fontos missziót teljesítő gyülekezetet a gyámintézetek és a hitsorsosok pártfogásába. — Megjegyezzük még, hogy az új felügyelőt személyes barátjai *dr. Szilávik M.* és *dr. Wallentinyi S.* tanárok is elkísérték egyházközségébe.

A Garamszegi ág. h. ev. artikuláris egyházközség a f. hó 3-án tartott közgyűlésében fontos, az egyházközség jövőjére döntő befolyású lépésre határozta el magát. Az egyházközség tagjai már 1903 óta templom és paplak építési alapot gyűjtenek s e célra a

a rendes egyházi adón kívül egyenes állami adójuk 10%-val vannak megterhelve. Szép példája az is már az egyház szeretetnek s áldozatkészségnek, azonban ez uton mégis csak lassan haladt előre az alapgyűjtés s még igen soká megoldatlan maradt volna a templom-építés kérdése. A garamszegi 200 éves fatemplom düledező állapota azonban ezen fontos kérdés gyors és mielőbbi megoldását sürgeti. Az ez ügyben hónapok óta tartó eszmeeserek és tárgyalások végre a f. hó 3-án tartott közgyűlésen vezettek eredményre, a midőn is a hivek e célra *egyenes állami adójuk 6 szorosát vetették ki magukra* s ezen kívül még arra is kötelezték magukat, hogy a szükséges homokról és körülök maguk fognak gondoskodni. Ezen nem mindennapi áldozatkészség folytán az egyházközség 36000 koronához jut s így a már összegyűjtött 24000 kornyi templom építési alap 60000 koronára emelkedik. Igaz, hogy a már elfogadott építési tervek és költségvetés szerint még így is vagy 10000 korona hiány mutatkozik, ennek fedezésére az egyházközség a különféle egyházi jótékony egyesületek segélyét és a nagyközönség áldozatkészségét fogja igénybe venni. Megjegyzendő, hogy az új templom különféle okoknál fogva már nem Garamszegen, hanem Hajnik községben fog épülni s így az anyaegyház is Garamszegről Hajnikra fog áthelyeztetni.

Áldozatkészség. Ujhelyi Sándor besztercebányai főszolgabíró s a garamszegi ág. h. ev. egyházközség érdemes felügyelője a hajniki templom építési alapra 1000 koronát ajándékozott. A hol ilyen felügyelő áll az egyház élén, ott csak természetes, hogy az egyházhivek is szívesen áldoznak szükségletére. Ugy az egyháznak mint a felügyelőnek lélekemelő áldozatkészsége az emlékezet aranykönyvében ragyogjon a késő századokig!

Hírek Nógrádból. Két szép ünnepélyről ad hirt nógrádi levelezőnk. Az egyik Losonczon folyt le február 11-én, a másik Balassagyarmaton február 18-án. Losonczon az ottani Evang. Nőegylet ünnepelte egy gazdag program keretében fennállásának 50 éves jubileumát. Az ünnepélyes istentiszteleten D. Baltik Frigyes püspök megbízásából Frenyó Gyula főesperes végezte az oltári szolgálatot, Wolf József helybeli lelkész pedig egy tartalmas szöszéki beszédet mondott, melyben a jótékony nőegylet magasztos hívását meghatározó módon esetelte. Az Istentisztelet után megtartott diszközgyűlésen Sztehló Kornél egyet. ügyész tartott felolvasást. Este műkedvelői előadással egybekötött hangverseny volt, melyen Babitz Vilma fővárosi énekművésznő énekelt, a nőegylet műkedvelői pedig előadták Wolf József lelkésznek ez alkalomra írt hatásos szindarabját, melynek címe: Az élet mélységeiből. E színmű tartalmára nézve kiemelendő, hogy bibliai képekkel tarkítva, korhű jelmezekben mutatta be az irgalmas szamaritánus, Hagár a pusztában stb. történetét, mivel kapcsolatban az életből vett markáns jelenetekkel igazolta a nőegyleti jótékonykodásait. — *Balassagyarmaton* az ottani egyház kebelében működő Evang. Ifjak Egylete rendezett a város közönségének nagy részvétele mellett egy nagy tárgysorsjátékkal egybekapcsolt műkedvelői előadást. A szindarabokat az egylet dilettánsai adták elő. A tárgysorsjáték, mely a m. kir. pénzügyminiszterium engedélyével tartatott meg, nagyon szép erkölcsi és anyagi eredményhez vezetett. A balassagyarmati evang. nők a hetenként egyszer tartott vallásos összejövetele-

ken 300 drb. szebbnél-szebb kézimunkát készítettek s ezek képezték a nyereménytárgyakat. Kibocsátatott 3000 drb. sorsjegy 50 fillérjével, amelyek mind elfogytak. Az erkölcsi eredmény mellett e női kezek buzgalmából létesített tárgysorsjáték az egyesületnek 1500 K tiszta jövedelmet hozott. — Nógrádnak e két fővárosában működő egyletek például és buzdításul szolgálhatnak az egyleti tevékenységre, mert annak az ifjuságra igen sok áldott gyümölcse van s mennél erőteljesebbek az egyháznak egyes szervei, annál erősebb maga az egyház.

Kérelem. A múlt év őszén, tekintettel az ügyel összefüggésben álló jótékony célra, egy felhívás ment a ntű lelkész urakhoz Geduly püspök életnagyságu olajnyomat képe terjesztése érdekében. A vállalat Radovanovics János jónévű műkereskedő tulajdona, ki azt oly irányban vezeti, hogy a szerény kereseti igényein fölül megmaradó összeget jótékony természetű egyházi célokra adja át. Így annak idején Luther és Melancthon képeinek árusításából 12,000 K összeget adott az „Országos Prot. Árvaház“-nak. Most tervbe vette a négy evang. egyházkerület püspökei olajnyomatu képe árusítását s akcióját a tiszai egyházkerületben kezdte el, melynek várható sikeres eredményéből a rozsnói árvaház és a teológusok otthona sorsán kíván lendíteni. Egy kiváló műkereskedő cég műintézete a tiszai egyházkerület püspökének képét eddig szinte szokatlannak nevezhető műizléssel s mégis oly olesón állította ki, hogy a 9—10 K körüli vételár mellett még mindig számítani lehet a jótékony cél szolgálatára is. Arra kérjük a ntű lelkész urakat, akikhez a kép terjesztése érdekében annak idején felhívások mentek, hogy mivel a kép pár nap mulva rendelkezésre áll, méltóztassanak tájékoztató feltételeiket a kérdező címére elküldeni.

Neveljük népünket a kertészetre! A törökbecsei evang. egyházközség állami felügyelet és szakkertész-vezetése alatt álló gyümölcs- és konyhakertészete a népnek gazdasági nevelését tűzte ki célul, bizalommal fordul az evang. közönséghez, hogy segítségére legyen. — Sürgős szüksége van legfeljebb 35 éves, nős de lehetőleg gyermektelen éves férfitársulásokra. Javadalom: 600 K készpénz, lakás, elég tüzelő és fűtőanyag, elég konyhakerti termés, zárva tartott egy tehén, egy borjú, két disznó részére konyhakerti hulladék. Költőzködésre 60 K, amit 3 évi szolgálat után nem kell visszatéríteni. Felesége 80 fillér napszámért köteles dolgozni s a telep-épületeit ingyen tatarozni a többi éves cselédek feleségeivel felváltva.

Sürgős szükség van még idénymunkásokra is. Ha fiú legalább 15 éves, ha leány legalább 16 éves, ha asszony legalább 30 éves legyen. Javadalom: lakás, fűtéssel és havi 40 K, melyből 20% a szolgálat végéig, 1912 november 1-ig biztosítottként marad.

Minden cselédnek s idénymunkásnak tudnia kell a nagy arul.

Az illetőknek a tisztességes javadalmon kívül az a még sokkal nagyobb hasznuk, hogy gyakorlatilag megtanulják a gyümölcs-, konyha- és virágkertészkedést, a méhészetet és gazdasági háziipart. Előzetes szakismeretet nem kívánunk, csak azt, hogy a férfitársulások legyenek a lógondozásban.

A nálunk szolgált idénymunkásokat a jövő években előnyben részesítjük az éves cselédek szerződöt-

sénél is. A fölösen jelentkezők az ajánlás szerint előjegyzésbe kerülnek.

Csak olyan egyéneket kérünk ajánlani, kik mintaképei a jó munkásnak.

Törökbeesen (Torontál vm.), 1912. február 17-én.
Ifj. Koren Pál, lelkész.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázati hirdetés. A hegyaljai ág. hitv. evang. egyházmegyébe kebeleztet **felsőkemenczei kongruás** (972 K 36 f) egyházközségben megüresedett **lelkészi** állásra hirdetett pályázatnál az alábbiak közöltetnek: A kitüntetett többrendbeli ingatlan jövedelme, a stóla és offertórium mellett készpénzben kap a lelkész: kongrua, munkaváltság, alapítványi kamat, hitoktatási díj és más címen átlag 1601 K 36 f, a terménybeli járandóság pedig átlag kitesz 20 hl. búzát, 20 hl. gabonát, 5 hl zabot.

Pályázótól a magyar nyelv mellett a tót nyelv bírása is megkívántatik s jelölhetését az Alk. 359. és 324. §-aihoz képest, hatósági bizonyítvánnyal is kell igazolnia. A pályázat az okmányokkal együtt *folyó évi március hó 17-ig* alórlirt főespereshez nyújtandó be.

Ózd (Borsod vm.) 1912. febr. 21.

3-3

Túróczy Pál, lelkész

A **Bazin** városi ág. hitv. evang. gyülekezet pályázatot hirdet **kántor-vallásitanítói és fiúváházvezetői** állásra *március 15-iki* határidőig. Alapfizetés 1300 K, mely 30 év alatt 2566 K-ra növekszik az ötödéves korpótlékkal. (A 8 és 9. számban hirdetett összeg 266 K és 52 f-el helyesbitve.) E mellett 2 szobás lakás mellék-helyiségekkel s kerttel és a stóla. A tanítás és funkciók nyelve német.

Bazin, 1912. február 20.

Daxer Henrik,

3-3

ág. hitv. evang. lelkész

A **losonczi** evang. egyház **segédlelkészt** keres. Javadalom 1600 K s butorozott szoba fűtéssel és világítással. Az állás azonnal elfoglalandó.

Losoncz, 1912. március hó

2-2

Wolf József, lelkész

Pályázati hirdetés. Az **Elgin-i (Eszakamerika, Illinois állam)** magyar ág. hitv. ev. egyház **lelkészt** keres. Fizetése havi 65 dollár és a szokásos stóla.

Julius és Augustus hónapokban az egyháztagnak gyermekeit magyar nyelvű elemi oktatásban köteles részesíteni.

A pályázathoz melléklendő: 1. Lelkészi oklevél 2. Erkölcsei bizonyítvány a püspökségtől vagy az esperességtől vagy két magyarhoni lelkésztől. 3. Rövid életrajz.

Ezek magyar nyelven kiállítva beküldendők a következő címre:

Rev. A. L. Ramer, Superintendent. 47. N. Jefferson St. Allentown, Pa.

A pályázat határideje f. évi május 15-ik.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál: Kocsis János (irva John Kocsis) az egyház jegyzője.
Címe: 646, Wellington Ave. Elgin, Ills. U. S. A.

1-1

Hirdetés segédlelkészi állásra. A német nyelvben is teljesen jártas **segédlelkészt** keresek. Fizetése 800 korona, szabad lakás és teljes ellátás. Az állás azonnal elfoglalható.

Kakaslovnicez, 1912 március hó.

Szekely Gyula
főesperes.

1-2

! Protestáns gyülekezetek és iskolák !

rendeljek meg
iskolai- és gyülekezeti könyvtárak
számára a

„Prot. CSALÁD és ISKOLA” könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét
Minden kötet irodalmi értékű alkotás
Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas.

I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Aranyliget. (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. (Mesék)
3. Albert József: Túl az óperencián. (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. Gyurátz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori keresztény történelemből.
8. Nagy Dániel: Mária nővér. (Kisregény)

9. Babay Kálmán: Nádfódeles házak alatt. (Elbeszélések)

10. Stráner Vilmos: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)

11. Farkas Mihályné: Történetek az életből. (Elbeszélések)

12. Kapi Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K. diszkötésben 1.80 K.

(Postaköltség 20. fillér.)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:

KAPI BÉLA ev. lelkész
Körmend.

Kiadó:

WELLISCH BÉLA
Szentgotthárd.

Korszakalkotó újítás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csődás előny

A látható írásu nem szalagos 15. sz. YOST

1912. évi modellje

az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve!

A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje vételezőlelkeséggel a gép bemutatását.

KÁLDOR M. YOST ÍRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató. BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasz- foff harangjaif,

melyek felső részükön a hagedüéhoz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronkat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen s szolgáltatnak. — Az 1886. orsz kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

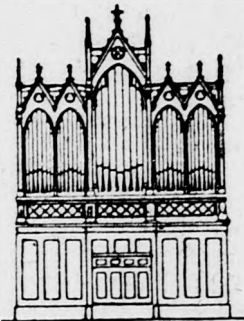
Orgonaépítési müintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kezefző fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatu és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemü orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☑ Tervezeteket és mintarajzokat ☑
☑ kívánatra díjmentesen küld. ☑

pontos és legjobb **ÓRÁK** 5 évi jófálás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
☑ ☑ és medencék, borkancsók. ☑ ☑

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak
☑ RÉSZLETFIZETÉSRE IS. ☑

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műórász és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 29.

javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. ☑ Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.